UNIVERSIDADE DA CORUÑA

Guía Docente					
Datos Identificativos					2015/16
Asignatura (*)	Didáctica da expresión musical			Código	652G02023
Titulación	Grao en Educación Primaria				
Descriptores					
Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos	
Grao	1º cuadrimestre	Terceiro	Obrigatoria	6	
Idioma	CastelánGalego				
Modalidade docente	Presencial				
Prerrequisitos					
Departamento	Composición				
Coordinación	Rosa Napal, Francisco César	Correo electrónico	francisco.rnapal@udc.es		
Profesorado	Chao Fernández, Aurelio Rosa Napal, Francisco César	Correo electrónico	aurelio.chao@udc.es francisco.rnapal@udc.es		
Web					
Descrición xeral	Esta materia permite adquirir o coñecemento básico dos elementos constitutivos da linguaxe musical occidental e a súa aplicación didáctica, atendendo ao currículo da educación primaria. Debido á natureza dos seus contidos, presenta unha estreita relación entre os aspectos teóricos e os prácticos, e está deseñada baixo o principio interdisciplinar.				

Competencias / Resultados do título	
Código	Competencias / Resultados do título
A53	Comprender os principios que contribúen á formación cultural, persoal e social desde as artes.
A54	Coñecer o currículo escolar da educación artística, nos seus aspectos plástico, audiovisual e musical.
A55	Adquirir recursos para fomentar a participación ao longo da vida en actividades musicais e plásticas dentro e fóra da escola.
A56	Desenvolver e avaliar contidos do currículo mediante recursos didácticos apropiados e promover as competencias correspondentes aos estudantes.
B1	Aprender a aprender.
B11	Capacidade de comprensión dos distintos códigos audiovisuais e multimedia e manexo das ferramentas informáticas.
B12	Capacidade de selección, de análise, de avaliación e de utilización de distintos recursos na rede e multimedia.
B13	Lectura e interpretación de imaxes.
B15	Capacidade para utilizar diversas fontes de información, seleccionar, analizar, sintetizar e extraer ideas importantes e xestionar a información.
B21	CB1 - Que os estudantes demostrasen posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeneral, e se adoita encontrar a un nivel que, se ben se apoia en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo
B22	CB2 - Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ao seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo
B23	CB3 - Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética
B24	CB4 - Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado como non especializado
B25	CB5 - Que os estudantes desenvolvesen aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía
C3	Utilizar as ferramentas básicas das tecnoloxías da información e as comunicacións (TIC) necesarias para o exercicio da súa profesión e para a aprendizaxe ao longo da súa vida.
C5	Entender a importancia da cultura emprendedora e coñecer os medios ao alcance das persoas emprendedoras.
C7	Asumir como profesional e cidadán a importancia da aprendizaxe ao longo da vida.

Resultados da aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias / Resultados do título		
Coñecer o currículo escolar da educación artística, no seu aspecto musical.	A54		
Adquirir recursos para fomentar a participación ao longo da vida en actividades musicais dentro e fóra da escola.	A55		
Aprender a aprender.		B1	
Capacidade de comprensión dos distintos códigos audiovisuais e multimedia e manexo das ferramentas informáticas.		B11	
Capacidade para utilizar diversas fontes de información, seleccionar, analizar, sintetizar e extraer ideas importantes e xestionar a información.		B15	
Utilizar as ferramentas básicas das tecnoloxías da información e as comunicacións (TIC) necesarias para o exercicio da súa profesión e para a aprendizaxe ao longo da súa vida.			C3
Entender a importancia da cultura emprendedora e coñecer os medios ao alcance das persoas emprendedoras.			C5
Asumir como profesional e cidadán a importancia da aprendizaxe ao longo da vida.			C7
Desenvolver e avaliar contidos do currículo mediante recursos didácticos apropiados e promover as competencias correspondentes aos estudantes.	A56		
Capacidade de selección, de análise, de avaliación e de utilización de distintos recursos na rede e multimedia.		B12	
Lectura e interpretación de imaxes.		B13	
Que os estudantes demostrasen posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeneral, e se adoita encontrar a un nivel que, se ben se apoia en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo		B21	
Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ao seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo		B22	
Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética		B23	
Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado como non especializado		B24	
Que os estudantes desenvolvesen aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía		B25	
Comprender os principios que contribúen á formación cultural, persoal e social desde as artes.	A53		

Contidos	
Temas	Subtemas
MÓDULO 1. Audición: Coñecemento dos elementos que constitúen a manifestación musical a través da práctica auditiva.	1.1. Calidades do son. 1.2. Elementos constitutivos da música tonal occidental. 1.2.1. Ritmo. 1.2.2. Melodía. 1.2.3. Harmonía. 1.2.4. Forma. 1.3. Análise auditivo da sonoridade. 1.3.1. Timbre. 1.3.2. Dinámica. 1.3.3. Textura. 1.4. Realización de dictados. 1.4.1. Melódicos. 1.4.2. Rítmicos. 1.4.3. Mixtos.

MÓDULO 2: Práctica vocal - instrumental.	2. 1. Individual. 2.1.1. Interpretación de cancións. 2.1.2. Realización de ritmos con percusión corporal. 2.1.3. Interpretación de melodías na frauta doce. 2.1.4. Realización de acompañamentos harmónicos básicos en instrumentos polifónicos. 2.2. Colectiva. 2.2.1. Fundamentos do canto coral. 2.2.2. Grupo instrumental mixto. 2.2.3. Improvisación.
MÓDULO 3: Elementos que conforman a linguaxe musical, consolidada en occidente, entre os séculos VII - XIX.	3.1. Sistema tonal. 3.1.1. Intervalos. 3.1.2. Tonalidade. 3.1.3. Modalidade. 3.1.4. Escalas. 3.1.5. Acordes. 3.1.6. Funcións tonais. 3.2. Métrica y ritmo. 3.2.1. Pulso. 3.2.2. Compás. 3.2.3. Agrupacións rítmicas. 3.2. Signos empregados para representar os seguintes aspectos: 3.2.1. Duración. 3.2.2. Altura. 3.2.3. Dinámica. 3.2.4. Articulación. 3.2.5. Timbre. 3.2.6. Carácter. 3.2.7. Repetición. 3.2. Notación alternativa. 3.2.1. Cifrado americano. 3.2.2. Tablatura. 3.2.3. Musicograma.
MÓDULO 4. Música, movemento e xogo. Integración de diferentes recursos na expresión musical.	4.1. Representación espacial do son. 4.2. Creación e aprendizaxe de coreografías. 4.3. O conto musicalizado. 4.4. O xogo musical. 4.5. O teatro musical.

MÓDULO 5: Bases teóricas. Estudo das mais importantes liñas da pedagoxía musical xurdidas no século XX	5.1. Métodos activos relevantes do século XX, entre outros: 5.1.1. Emile Jaques-Dalcroze. 5.1.2. Zoltán Kodály. 5.1.3. Carl Orff. 5.1.4. Edgar Willems. 5.2. Novos enfoques do ensino musical, entre outros: 5.2.1. Murray Schafer 5.2.2. John Paynter 5.2.3. David J. Hargreaves. 5.2.4. Keith Swanwick. 5.2.5. Elliot David J. 5.2.6. Lucy Green. 5.2.7. David K. Lines.
MODULO 6: Introdución ás TIC e ás novas tecnoloxías aplicadas ao ensino musical.	6.1. Secuenciación MIDI. 6.2. Edición de partituras. 6.3. Edición de audio. 6.4. Aplicacións para o adestramento auditivo. 6.5. Transferencia de arquivos.

Planificación				
Metodoloxías / probas	**Competencias / Resultados**	**Horas lectivas (presenciais e virtuais)**	**Horas traballo autónomo**	**Horas totais**
Actividades iniciais	A53 C7	6	0	6
Traballos tutelados	A55 A54 B1 B12 B13 B22 B25 C3 C5	4	20	24
Investigación (Proxecto de investigación)	B1 B12 B13 B15 B21 B23 B24	1	18	19
Obradoiro	A53 A54 A55 A56 B1 B22 C3 C5 C7	20	20	40
Proba mixta	A56 B1 B21 B22 B25	1	2	3
Sesión maxistral	A53 A54 A55 A56 B1 B11 B13 C5 C7	16	32	48
Atención personalizada		10	0	10
***Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado**				

Metodoloxías	
Metodoloxías	**Descrición**
Actividades iniciais	Valoración dos coñecementos previos do alumnado.
Traballos tutelados	Realización dunha proposta didáctica que, fundamentada na revisión e análise de documentos, bases de datos, páxinas web, etc., terá dúas partes: a presentación dunha coreografía e a elaboración de elementos didácticos con material manipulable. Estas propostas poderán ter o apoio dos seguintes recursos: 1. Musicalización de textos, dramatización musical e creación de xogos musicais. 2. Interpretación de pezas vogais, instrumentais e mixtas. 3. Emprego de playback, audiovisuais, musicogramas dinámicos, etc. Os traballos serán realizados por grupos de cinco membros como máximo, e para que sexan válidos deberán responder aos obxectivos e contidos da materia.

Investigación (Proxecto de investigación)	Indicarase un traballo de investigación relacionado coa materia. As orientacións do profesor/a guiarán ao alumnado no proceso de realización. Indicaranse lecturas obrigatorias e recomendadas.
Obradoiro	Actividades individuais e colectivas que abranguerán os seguintes aspectos na súa dimensión práctica e didáctica: 1. Interpretación vocal. 2. Interpretación instrumental. 3. Práctica auditiva. 4. Elementos básicos de dirección vocal e instrumental. 5. Aplicación das novas tecnoloxías á práctica e ensino musical.
Proba mixta	Esta proba realizarase en dúas fases: a primeira (escrita) consistirá na realización de exercicios prácticos relacionados có temario oficial. A segunda (oral) consistirá na execución dunha ou varias cancións (a elección do profesor), entre as obrigatorias do curso. As cancións leranse e mediranse (solfeo), cantaranse e interpretaranse coa frauta doce.
Sesión maxistral	Presentación e desenvolvemento na aula dos conceptos fundamentais dos contidos propostos. Explicación do contido temático por parte do profesorado ou de profesionais especialistas convidados/ás. Cando o profesorado responsable da materia organice concertos, conferencias, seminarios, congresos ou charlas sobre temáticas relacionadas coa materia, serán consideradas tamén dentro deste apartado, e por tanto de obrigada asistencia.

Atención personalizada	
Metodoloxías	**Descrición**
Obradoiro Traballos tutelados Investigación (Proxecto de investigación) Sesión maxistral Proba mixta	Orientación e seguimento por parte do profesor/a tanto en horas de clase coma de titoría. Con isto preténdese promover a aprendizaxe autónoma dos estudantes baixo a tutela do profesor e en escenarios variados (académicos e profesionais).

Avaliación			
Metodoloxías	**Competencias / Resultados**	**Descrición**	**Cualificación**
Obradoiro	A53 A54 A55 A56 B1 B22 C3 C5 C7	Ao tratarse dunha práctica en grupo, na súa avaliación terase en consideración a capacidade de traballo en equipo e de comunicación da propias ideas mediante a creación dun ambiente propicio, así como a capacidade para integrarse nun proxecto destinado á obtención de resultados É imprescindible asistir a un mínimo de 10 prácticas correctamente realizadas para obter a cualificación de aprobado (5 puntos sobre 10). A partir das 10 prácticas obrigatorias sumarase 1.25 puntos por cada asistencia, podendo chegar á máxima cualificación asistindo a 14 sesións. Nos casos de situacións excepcionais poderase recuperar algunha clase tras un previo consenso co profesorado.	15
Traballos tutelados	A55 A54 B1 B12 B13 B22 B25 C3 C5	Realización dunha proposta didáctica que, fundamentada na revisión e análise de documentos, bases de datos, páxinas web, etc., terá dúas partes: a presentación dunha coreografía e a elaboración de elementos didácticos con material manipulable. Teranse en conta os seguintes aspectos: 1. Orixinalidade. 2. Creatividade. 3. Utilidade práctica e viabilidade. 4. Coherencia cos obxectivos e contidos da materia	15

Investigación (Proxecto de investigación)	B1 B12 B13 B15 B21 B23 B24	Presentación e defensa oral dun traballo de investigación sobre un tema relacionado coa materia no que se valorarán os seguintes aspectos: 1. Profundidade dos contidos. 2. Emprego da linguaxe apropiada. 3. Uso axeitado das fontes documentais. 4. Seguridade e claridade na exposición oral.	15
Sesión maxistral	A53 A54 A55 A56 B1 B11 B13 C5 C7	Realizarase unha ou varias probas escritas que integrarán diferentes formatos: 1. Probas de resposta breve. 2. Preguntas tipo test. 3. Preguntas abertas. 4. Exercicios prácticos.	25
Proba mixta	A56 B1 B21 B22 B25	Realizaranse as seguintes probas prácticas: 1. Lectura musical (25%). 2. Dictado musical (15%). 2. Entoación vocal (30%). 3. Interpretación con frauta doce (30%).	30

Observacións avaliación

Para aprobar a asignatura cómpre
superar cada un dos anteriores apartados e obter unha nota mínima de 5 sobre 10
en cada un dos exames da proba mixta. No alumnado que, de xeito debidamente
xustificado non poda realizar as prácticas instrumentais, deberá realizar unha
proba dos contidos traballados na aula. Debido a que parte desta materia
consiste na interpretación instrumental e vogal en grupo, o alumno que reúna os requisitos para considerarse
non presencial deberá acudir á proba acompañado como mínimo de catro
persoas. No caso de no ser posible isto,
presentará o acompañamento das pezas do programa en calquera formato dixital
dos que se contemplan nos contidos da materia.
Como consideración xeral, terase especialmente en
conta, tanto nos exames como nos traballos, as deficiencias ortográficas, de
puntuación e acentuación, así como unha redacción inconexa ou inadecuada,
deficiente presentación, excesivo número de riscaduras, etc. Todo elo suporá
redución de puntos da nota obtida.
Farase especial fincapé no coidado do medio ambiente en prol dunha educación e sociedade sostenible. Atendendo a isto, sempre que sexa posible, na elaboración dos traballos empregarase materiais reciclables e evitarase o uso de productos plásticos na entrega dos mesmos.

Fontes de información

Bibliografía básica

Referencias bibliográficasALSINA. P. (1999). El área de educación musical. Barcelona: Graó.ALSINA, P., Díaz, M., GIRÁLDEZ, A. e Ibarretxe, G. (2010). 10 ideas clave: El aprendizaje creativo. Barcelona: GraóCHAO, R. (2005). Fundamentos didácticos de los métodos pedagógicos del siglo XX a la actualidad. Vilalba: Conservatorio Municipal.DÍAZ, M. (2002). La música en el currículum de primaria. En Aula 112, junio. Barcelona: Grao. DÍAZ, M. y GIRÁLDEZ, A. (Coords.) (2007). Aportaciones teóricas y metodológicas a la educación musical. Una selección de autores relevantes. Barcelona: Graó.DÍAZ, M. y RIAÑO, M. (Coords.) (2007). Creatividad en educación musical. Santander: Universidad de Cantabria. Servicio de Publicaciones.DOMEQUE, M., LAGARRIGA, E. y SEGALÉS, E. (1988). Audición musical. Barcelona: Teide.EISNER, E. (2004). El arte y la creación de la mente. Barcelona: Paidós.ELLIOT, D. (Ed.) (2005). Praxial Music Education: reflections and dialogues. Oxford: University Press.GARCÍA, P. y ESTEBARANZ, A. (2005). Innovación y creatividad en la enseñanza musical. Barcelona: Octaedro.GARDNER, H. (2005). Inteligencias múltiples. La teoría en la práctica. Buenos Aires: PaidósGIRÁLDEZ, A. (2005). Internet y educación musical. Barcelona: Graó.GIRÁLDEZ, A. (2007). La competencia cultural y artística. Madrid: Alianza.GIRÁLDEZ, A. (2010). (Coord.). Música. Complementos de formación disciplinar. Vol. I. Barcelona: Graó.GIRÁLDEZ, A. (2010). (Coord.). Música. Investigación, innovación y buenas prácticas. Barcelona: Graó.GIRÁLDEZ, A. (Coord.) (2011). Didáctica de la música. Barcelona: Graó.GÓMEZ ALEMANY, I. y VILAR MONMANY, M. (2003). Diez años de formación de maestros de música. En Eufonía nº 28. Barcelona: Grao.GRAEME, F. (2003). Arte, educación y diversidad cultural. Barcelona: Paidós.GREEN, L. (2001). Música, género y educación. Madrid: Morata.HARGREAVES, D. (1991). Infancia y educación artística. Madrid: Morata.HARGREAVES, D. (1998). Música y desarrollo psicológico. Barcelona: Graó.HEGYI, E. (1999). Método Kodály de solfeo vol. I y II. Madrid: Pirámide.HEMSI DE GAÍNZA, V. (2002). Música: amor y conflicto. Diez estudios de psicopedagogía musical. Buenos Aires: LumenHEMSI DE GAÍNZA, V. (2002). Pedagogía musical. Dos décadas de pensamiento y acción educativa. Buenos Aires: Lumen.HURTADO, J. (2003). ?Muchas leyes y pocas notas. Reflexiones de un maestro?. En Eufonía 28.Barcelona: Grao. LEVITIN, J. (2008). Tu cerebro y la música. El estudio científico de una obsesión humana. Barcelona: RBA.LINES, D. (comp.) (2009). La educación musical para el nuevo milenio. Madrid. Morata.MALAGARRIGA, T. y A. VALLS (2003). La audición musical en la Educación Infantil. Barcelona: Ceac.MARTENOT, M. (1993). Principios fundamentales de formación musical y su aplicación. Madrid: Rialp.MARTÍ, J. (2000). Más allá del arte: la música como generadora de realidades sociales. San Cugat del Vallés: Deriva Editorial.PASCUAL, P. (2006). Didáctica de la música. Madrid: Pearson Prentice Hall.PAYNTER, J. (1991). Oir, aquí y ahora.Buenos aires: Ricordi.PAYNTER, J. (1999). Sonido y estructura. Madrid: Akal.PIERRETTE, M. (1974). Bartók. Madrid: Espasa Calpe S.A.SACKS, O. (2009). Musicofilia. Relatos de la música y el cerebro. Barcelona: Anagrama.SANJOSÉ HUGUET, V. (1997). Didáctica de la Expresión Musical para maestros. Valencia: Piles.SCHAFER, M.(1967). Limpieza de oídos. Buenos Aires: Ricordi.SCHAFER, M. (1975). El rinoceronte en el aula. Buenos Aires: Ricordi.SCHAFER, M. El nuevo paisaje sonoro. Buenos Aires: Ricordi.SANUY, M. y GONZÁLEZ SARMIENTO, L. (1969). ORFF Shulwert. Música para niños. Introducción. Madrid: Unión Musical Española.SMALL, CH. (2003). Exploración, afirmación y celebración. En Eufonía nº 28. . Barcelona: Grao.SWANWICK, K. (1991). Música, pensamiento y educación.Madrid: Morata M.E.C.VÍLCHEZ, L. (2009). La música y su potencial educativo. Madrid: SM.WARD, J. (1964). Método Ward. Pedagogía musical escolar. París: Desclee & C.WILLEMS, E. (1979). Il ritmo. Brescia: La Scuola.WILLEMS, E. (1979). Las bases psicológicas de la educación musical. Buenos Aires: Eudeba.WILLEMS, E. (1994) El valor humano de la educación musical. Barcelona: Lábor.WILLEMS, E. (2001). El oído musical. La preparación auditiva del niño. Barcelona: Paidós.WUYTACK, J. (1988). Musicograma. Vigo: Asociación de Pedagogía Musical.WUYTAC, J. (1998). Audición musical activa. Porto: Associaçao Wuytack de Pedagogía Musical. RevistasDidáctica de la música: Clases prácticas. Revista trimestral de Pedagogía musical. Ediciones C.I.D.M. Benavente (Zamora).Eufonía. Didáctica de la música. Edtoria. GRAO. Barcelona.Isme: Revista Internacional de Educación Musical. Ediciones diversas.Keyboard: Revista de música y tecnología. Ed. Música y tecnología. Barcelona.Música y Educación: Revista trimestral de Pedagogía musical. Apdo. 46230 Madrid.Música y Tecnología: Revista bimestral de informática musical. Córcega, 89, entlo. , 08029 Barcelona.Música Terapia y Comunicación: Revista semestral de musicoterapia. MI-CI- Bilbao.Páginas WEBhttp://www.aulamusical.com/pedagog.htmlhttp://www.hermex.es/musica/http://80.34.38.142/bivem/http://www.filomusica.com/filo86/audicion.htmlhttp://presencias.net/ http://rincones.educarex.es/musica/http://www.aprendomusica.com/#http://www.aulamusical.com/http://www.educawe

b.com/http://www.hagaselamusica.com/http://www.ite.educacion.es/http://www.educateca.com/http://www.educared.net/http://www.docenotas.com/http://eufonia.grao.com/revistas/presentacion.asp?ID=7

Bibliografía complementaria	

Recomendacións
Materias que se recomenda ter cursado previamente
Materias que se recomenda cursar simultaneamente
Materias que continúan o temario
Observacións

(*)A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente dacordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías